

8. Städning och underhåll

Golv och väggar med plattor av keramik är extremt tåliga. Erfarenheter från olika typer av miljöer med hårda påfrestningar under lång tid är goda. Förutom mekaniskt slitage tål keramiken vatten och kemisk påverkan av både sura och alkaliska rengöringsmedel.

Normalt behöver man dock inte ta till starka medel för rengöring och det krävs oftast ingen ytbehandling. På klinkerplattor som har en viss vattenabsorption (till exempel oglaserade ”rustika” klinkerplattor) ger en svag såplösning ett bra resultat och en ytfilm på plattorna som skyddar mot fläckar av fett och annat.

På tätsintrade plattor, typ granitkeramik och/eller glaserade plattor ska man däremot inte använda såpa eller andra feta rengöringsmedel, vanligt vatten räcker, då och då med tillsats av svagt alkaliskt rengöringsmedel främst för att bryta ytspänningen. Ett flertal omfattande jämförelser av städkostnader mellan olika golvmaterial har visat att keramiken har den lägsta kostnaden bland vanliga material.

8.1 Rengöring och efterbehandling i byggskedet

8.1.1 Rengöring i samband med fogning

Efter avtvättning av beklädnaden/beläggningen ska inga fogrester finnas kvar på plattornas yta.

En tunn cementfilm kan dock ibland bli kvar. På oglaserade eller mattglaserade plattor är det viktigt att denna avlägsnas så att inte smuts fastnar i ytan och skötseln försvåras. Detta gäller även tätsintrade plattor, det vill säga plattor med låg vattenabsorption, under cirka 0,5%. Genom tvättning med sura rengöringsmedel kan normalt cementfilmen tas bort. Använd produkter av typ ”Klinkerrent” eller likvärdig, sur produkt. Fogarna ska vattenmättas före rengöringen och sköljas med rent vatten efteråt.

Så kallade ”Terracottaplattor” kräver speciell hantering vid fogning. För att undvika att fogmassan tränger in i plattornas yta är det lämpligt att vattenmätta dem före fogningen.

8.1.2 Efterbehandling av golvbeläggningar

Beläggningar med oglaserade, ej tätsintrade keramiska plattor i torra utrymmen kan efter noggrann rengöring efterbehandlas med klinkerolja. Oljan ger ett visst skydd mot att vatten och smuts tränger in i ytan, vilket underlättar städning och rengöring senare i bruksskedet. I handeln finns också speciella polishprodukter som är avsedda för oglaserade keramiska plattor med viss vattenabsorption. Behandlingen medför att plattorna får en djupare lyster och en något mörkare färgton. Tätsintrade plattor, det vill säga plattor med låg vattenabsorption, under cirka 0,5%, eller glaserade plattor ska inte efterbehandlas. Polerade ”granitkeramikplattor”, speciellt ljusa färger kan dock behöva en ytbehandling efter fogning. Det finns speciella impregneringsprodukter för detta ändamål hos branschens specialistföretag.

Terracottaplattor ska i regel efterbehandlas. Följ tillverkarens anvisningar som ofta innebär impregnering och därefter behandling med flytande vaxprodukt. Plattor som har vattenmättats inför fogningen behöver torka 2–3 veckor innan efterbehandlingen kan göras.

Bonvaxer eller andra produkter som inte är avsedda för keramiska plattor ska inte i något skede användas vid behandling av keramiska golv.

8.1.3 Efterbehandling av väggbeklädnader

Tätsintrade plattor, det vill säga plattor med låg vattenabsorption, under cirka 0,5 %, eller glaserade plattor ska inte efterbehandlas. Oglaserade plattor på utsatta väggytor i till exempel kök kan efterbehandlas med klinkerolja som ger ett visst skydd mot fläckar av fett och liknande.

8.2 Rengöring av keramiska väggbeklädnader

Beklädnader med kakelplattor eller glaserade klinkerplattor rengörs i första hand med vatten, eventuellt med neutralt eller svagt alkaliskt rengöringsmedel – typ diskmedel eller ”Allrengöring”. Vid kraftig nedsmutsning används i första hand mekanisk bearbetning med skursvamp eller skurborste kompletterat med alkaliskt rengöringsmedel – ”Allrengöring”.

Speciell uppmärksamhet bör ägnas åt fogarna som smutsas lättast beroende på porositeten. Cementbundna fogar kan i våtutrymmen ibland få en beläggning som oftast är någon form av mögelpåväxt. Den beror på att organiskt material i form av tvål- och schamporester, hud och håravfall samlats i ytan och bildat grogrund för mögelsvampar. Cementen i fogmassan är alkalisk vilket skyddar mot mögeltillväxt men om organiska föroreningar blir kvar i fogen finns dock viss risk.

Problemet kan undvikas genom noggrann och regelbunden rengöring med alkaliskt rengöringsmedel. Viktigt är också att ventilationen är god i utrymmet. I vanliga bostadsbadrum kan mögelpåväxt i fogar undvikas genom ökad luftväxling genom att dörren lämnas öppen under perioder av dygnet när utrymmet inte används. Om mögelpåväxt har uppstått kan denna avlägsnas genom noggrann rengöring med starkt alkaliskt rengöringsmedel typ ”Klorin” i kombination med kraftig borstning. Vissa sura rengöringsmedel avsedda för fogrengöring finns hos branschens specialistföretag. De ska användas med försiktighet, fogar ska blötas med vatten före rengöring och noggrant sköljas efteråt.

Eventuella mjukfogar bör ofta torkas rena så att smuts inte fastnar i fogmaterialet vilket också kan leda till mögelpåväxt.

8.3 Golv i torra utrymmen

Rengöringen av keramiska golv anpassas till ytornas smutsbelastning i varje enskilt fall.

Den dagliga rengöringen kan normalt bestå av torrmopning som avlägsnar damm och andra partiklar.

8.3.1 Oglaserade, ej tätsintrade plattor

För att få bort smuts som fastnat i beläggningsens yta görs våtrengöring med vatten och återfettande rengöringsmedel/såplösning, normalt en gång per vecka. Behandling med såplösning ger på sikt effekt som liknar den man uppnår genom efterbehandling med klinkerolja eller impregneringsmedel avsett för oglaserade plattor.

Efter längre tids användning av golvet utan städning, eller efter särskilt kraftig nedsmutsning, görs våtrengöring med vatten och alkaliskt rengöringsmedel – ”Allrengöring”/”Grovrengöring”. Skölj med rent vatten efteråt.

8.3.2 Glaserade plattor, mosaik och tätsintrade plattor, ”granitkeramik”

För att få bort smuts som fastnat i beläggningsens yta görs en våtrengöring med vatten och svagt alkaliskt rengöringsmedel – ”Allrengöring”. Såplösning ska inte användas. Den ger en tunn beläggning på plattornas täta yta där smutsen lätt får fäste.

Efter längre tids användning av golvet utan städning, eller efter särskilt kraftig nedsmutsning görs våtrengöring med vatten och alkaliskt rengöringsmedel – ”Allrengöring”/”Grovrengöring”. Skölj med rent vatten efteråt.

Denna typ av plattor ska inte behandlas med klinkerolja eller impregneringsmedel. Undantag är polerad ”granitkeramik” i ljusa färger som kan behandlas med speciell impregneringsprodukt.

8.4 Golv i våta utrymmen

(Badanläggningar, storkök, livsmedelsindustrier etc.)

Samtliga nämnda plattor för golv i torra utrymmen kan också förekomma i våta miljöer. Plattor avsedda för våta golv har ofta en strukturerad yta som ger ett visst halkskydd med samtidigt kan göra ytan svårare att hålla ren.

Ett effektivt sätt att rengöra sådana plattor är behandling med högtrycks-spruta. Trycket i sprutan bör inte överstiga 5 MPa (50 bar). Vid högre tryck finns risk att fogarna skadas genom erosion. Munstycket ska vinklas cirka 45 grader och hållas ungefär 20 cm från golvytan. Om alkaliskt rengöringsmedel används bör detta spridas ut på golvet i torrt tillstånd. Sura rengöringsmedel måste däremot spridas på redan fuktiga ytor, annars finns det risk att cementbunden fogmassa skadas.

Cementbundna fogar har en viss porositet och kan ibland, på fuktiga golvytor, vara grogrund för mögeltillväxt. Cementen i fogmassan är alkalisk vilket skyddar mot mögeltillväxt. Om organiska föroreningar blir kvar i fogen finns dock viss risk. Denna motverkas bäst genom återkommande rengöring med alkaliskt rengöringsmedel och god ventilation av utrymmet. I vanliga bostadsbadrum kan mögelpåväxt i fogar undvikas genom ökad luftväxling genom att dörren lämnas öppen under perioder av dygnet när utrymmet inte används. Om mögelpåväxt har uppstått kan denna avlägsnas genom noggrann rengöring med rengöringsmedel typ klorin i kombination med kraftig borstning.

8.5 Fläckborttagning

Spill och läckage ska alltid torkas upp med trasa eller mjuk svamp så snart som möjligt.

Vid rengöring med starka kemikalier är det lämpligt att alltid börja med väl utspädd lösning och vid behov succesivt öka koncentrationen. Prova rengöringseffekten på en liten och helst undanskymd yta. Kontrollera att rengöringsmetoden inte skadar den keramiska beläggningen/beklädnaden.

Här följer några vanligen förekommande föroreningar och förslag på lämplig typ av rengöringsmedel.

FLÄCKBORTTAGNING

- Livsmedelsfett, öl, vin, glass, hudfett, oljefilm, smörjfat, metallskrap av aluminium
Alkaliskt rengöringsmedel – ”Allrengöring” eller ”Grovrengöring”, soda eller kaustiksodalösningar.
- Observera att alkaliska rengöringsmedel är avfettande och därmed uttorkande för huden. Skydda ögon, slemhinnor och hud.*
- Kalkutfällningar, cement och bruk, rostfläckar, metallskrap av stål
Sura rengöringsmedel – ”Klinkerrent”, ättiksyra/ättiksprit, ”Murtvätt”.
- Färgspill av oljefärg/alkydfärg, motorolja, asfaltfläckar
Lösningsmedel – lacknafta, T-grön
- Gummi, stearin, paraffin
Lösningsmedel – aceton, sprit, T-röd, rengöringsbensin
- Färgspill, akrylatfärg som inte torkat
Vatten – utspädning av färgen med mycket vatten och upptorkning
- Färgfläckar som torkat
*Mekanisk rengöring – skrapning med rakblad
Färgborttagningsmedel*
- Kraftigt färgande vätskor, t.ex. rödvin och rödbetsspad
Alkaliskt och blekande rengöringsmedel – ”Klorin” i spädning efter tillverkarens rekommendation för fläckborttagning
- Metallskrap på oglaserade eller mattglaserade plattor
Rengöring med ”Klinkerrent” och ”Scotchbrite”